

Het gesprek begint met een curieuze vraag, die nu heel logisch lijkt. “Misschien wilt u ons eerst even voelen?” We leggen onze handen in die van Hans Dirksen. Handpalm op handpalm, en Dirksen vraagt aan zijn vaste doofblindebegeleider Linda van Duijn wie hij tegenover zich heeft. Van Duijn is zelf ook doof en ‘spreekt’ met Dirksen via vierhanden-gebarentaal, ook wel tactiele gebarentaal genoemd.

Dirksen houdt losjes de handen vast van Van Duijn zodat hij voelt welke gebaren zij maakt. Soms wordt er overgegaan op spelen met de vingers op de hand, bijvoorbeeld bij moeilijke woorden. Er is nog een tolk Nederlandse Gebarentaal aanwezig bij dit interview om hetgeen wat Dirksen gebaart weer te vertalen in gesproken woord. In totaal zijn er dus zes handen druk aan het werk om dit gesprek mogelijk te maken.

Dirksen: “Ik ben doof geboren, en later eerst nachtblind geworden. Als kind kon ik overdag nog goed zien. Dat nam af door een erfelijke netvliesandoening. Ik had op een gegeven moment alleen nog een kleine kervisus, zoals ze dat noemen. Dus ik kon de zijkanten niet zien, maar alleen recht vooruit.

Een prachtig vak

“Toen ik 18 jaar was, wilde ik autorijles. Mijn ouders vonden dat ik eerst naar de oogarts moest, en toen bleek dat ik al minder dan 50 procent zag. Dus ik werd afgekeurd en mocht geen auto rijden, ook niet fietsen. Later heb ik op mijn werk nog een ongeluk gehad en een scherpe punt van een doos in mijn oog gekregen. Dus naar de dokter. Mijn blikveld was ongeveer net zo groot als een sleutelgat, vertelde hij. Ik was toen 28 jaar.

“De dokter vertelde dat ik later helemaal blind zou worden. Hoe ik me toen voelde? Tja, ik was al doof. Dus ik dacht: ik wen er wel aan. Ik moet gewoon doorleven. Ik

‘Slager een gevaarlijk beroep? Nee hoor, ik heb alle tien mijn vingers nog.’

moet gewoon doorleven.”

“Ik werkte toen als slager. Op de dovenschool had ik geleerd voor schoenmaker, maar mijn vader was slager en in de vakanties was ik daar vaak om te helpen. Ik vond dat erg leuk, dus toen ik klaar was met school wilde ik worsten maken. Een gevaarlijk beroep? Nee hoor, kijk, ik heb alle tien mijn vingers nog. Tuurlijk heb ik wel snijwondjes opgelopen.

“Ik kon alleen niet naar de slagervak-school, want daar zitten allemaal horende studenten, en ik kon die lessen niet volgen. Mijn vader regelde dat ik een privéleraar kreeg. Die man heeft mij heel veel geleerd. Uiteindelijk bleek dat ik de beste van de klas was, ik had het examen met de hoogste cijfers gehaald.

“Het slagervak is prachtig. Ik maakte allerlei soorten worst: gekookte worst, tongworst, bloedworst, leverworst, alles. Allemaal met de hand, en met echte darmen. Het vlees bonden we af met een touw. Later gebruikten we een dubbele clip om de worsten te stoppen in plaats van touw. En ook gebruikten we beide darmen.

“Soms werkte ik in de winkel, maar ik

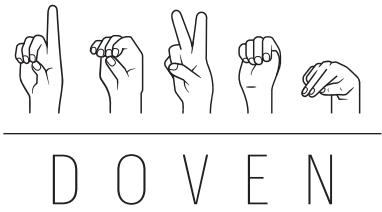

Hans Dirksen kookt, speelt koersbal en scrabbelt graag met vrienden. FOTO ADRIAAN BACKER

‘Ik leef **gewoon** door,
zo blijf ik **gelukkig**’

Betekenis [interview](#) | Hoe beleef je het alledaagse als je niets kan zien en niets kan horen? En hoe communiceer je dan? In zorgcomplex De Gelderhorst wonen een paar mensen bij wie dit het geval is. Zoals Hans Dirksen (82).

tekst **Frank Straver**
en **Ingrid Weel**

Een duik in de Nederlandse dovencultuur

Trouw is wekenlang te gast in een uniek zorgcentrum, De Gelderhorst. Bewoners en veel medewerkers zijn hier doof. Wat betekent dat voor hun leven, vroeger en nu?

hielp niet vaak klanten. Meestal was ik een beetje achter in de winkel aan het werk, bezig met biefstuk afwegen en gehakt malen of saucijsjes en slavinken maken. Mijn vader was supertrots dat ik voor het slagersvak had gekozen. Na drie jaar privées ben ik naar het hbo gegaan om het vakdiploma voor paardenslager te halen. Daar schreef de docent gelukkig veel op het bord zodat ik het ook kon volgen. En ik wist al veel.

“Na dertig jaar ging het bedrijf dicht waar ik werkte. Dat kwam vooral door de opkomst van de supermarkten waar je ook vlees kan kopen. Ik werd vervolgens afgekeurd en kreeg een WAO-uitkering. Soms droom ik nog over die tijd. En dan zie ik weer beelden van hoe het er toen uitzag. Beelden van het vlees.”

“Ik droom ook wel eens over vakanties die ik met mijn vrouw en zoon heb gedaan. We zijn op veel plekken in de wereld geweest: Rusland, Israël, de Filipijnen, veel landen in Europa, de Noordkaap. Heerlijk.

“De laatste tijd ga ik met andere doofblinden op vakantie. Zoals tijdens de tandemweek die wordt georganiseerd door de Stichting Doofblinden. Dan ga je lekker fietsen. De tolk vertelt me wat er is te zien

‘Ik ben niet depressief. Ik heb het geaccepteerd. God heeft mij zo gemaakt.’

en wat er gebeurt. Ik voel en ruik zelf ook veel dingen. In Duitsland is veel frisse lucht. In Oeganda rook het raar toen we uit het vliegtuig stapten, naar de ontlasting van dieren. Een beetje zoals de dierentuin in Nederland.

“Verder is het fijn om te varen, of in de zee te zwemmen. Ik vind het leuk om op vakantie te gaan, om mensen te ontmoeten en niet alleen maar hier te blijven. Anders ben ik 365 dagen hier in dit huis. Bleh, dat wil ik echt niet.

Een koninklijke onderscheiding

“Ik ben altijd heel actief geweest, heb ook veel vrijwilligerswerk gedaan. Ik zat meer dan veertig jaar in het bestuur van een schaakvereniging voor doven in Voorburg, ook was ik betrokken bij het clubhuis voor doven, en ik was bestuurslid bij de Helen Keller Stichting, dat is een vereniging voor doofblinde mensen.

“Op de Hogeschool Utrecht gaf ik les in doofblindheid, hoe wij communiceren en hoe je doofblinde mensen kan begeleiden. Hier in De Gelderhorst help ik de vrijwilligers en medewerkers met de omgang met doofblinden. Heel veel, dus een vriend van mij vond dat ik wel een koninklijke onderscheiding mocht krijgen. Op 14 februari

2020 werd ik benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau. Omdat ik het echt verdiend had. Tijdens de Werelddovendag in 2025 kreeg ik de Dovenschap Jaarprijs omdat ik al 61 jaar vrijwilligerswerk doe. Dat was echt een grote verrassing.”

“In mijn vrije tijd ga ik eigenlijk altijd om met dove mensen. Ik heb weinig contact met horenden. Sommigen vinden het eng om mijn hand te pakken. Nou ja, dat is dan zo. Op verjaardagen vroeger thuis was ik er wel bij, en dan zat de hele kamer vol en iedereen kletste met elkaar. Ik zat dan stil in een hoekje. Of ik ging mijn moeder helpen met borreltjes uitdelen.

“Ongeveer twaalf jaar geleden ben ik hiernaartoe verhuisd. En daar ben ik blij om. Ik doe aan best veel activiteiten mee. Ik ga op maandagmiddag altijd eten koken, op woensdag zwem ik en speel ik koersbal, en op donderdag scrabble ik met twee vrienden. Dat spel is in braille dus ik weet welke letters het zijn. Mijn tolk vertelt me welke woorden de anderen neerleggen. Maar meestal zit ik op mijn kamer, en dat is best wel eenzaam. Zeker sinds mijn vrouw is overleden, dat was 2,5 jaar geleden.

“Ik kan ook zelfstandig naar de hal hier en zelf koffie halen, want ik weet de weg. Al verplaatsen ze soms de tafels en stoelen, dat is onhandig. Ik ga meestal langs de muur. Als er een tolk is, zit ik een uurtje gezellig te kletsen, maar daarna gaan zij natuurlijk andere dingen doen, en dan ga ik weer naar boven. Ja, dan ben ik best wel eenzaam.”

“Mijn zoon komt om de twee maanden op bezoek. Hij heeft helaas autisme en is slechthorend. Hij wilde niet naar school, dat lukte ook niet. Mijn schoonvader heeft toen hij met pensioen ging, hem les gegeven; woordjes geleerd en leren schrijven op de typemachine, want zelf schrijven lukt mijn zoon niet. Hij woont in een woongroep. Hij fietst graag op zijn skelter op het terrein daar. En hij houdt van boeken met plaatjes, dus ik heb veel van zulke boeken voor hem bewaard en in mijn kamer staan. Daar kan hij in kijken.

“Ik was enig kind thuis. Mijn ouders schrokken dat ik doof was en wilden geen tweede kind. Ik ben wel verwend hoor. Maar mijn moeder is heel jong overleden, ik was toen 11 jaar. Mijn vader is snel getrouwd. Tja, het zit soms niet mee, maar ik moet gewoon doorgaan, zo blijf ik gelukkig. Ik praat graag, kan zelfs hier nog vrijwilligerswerk doen, en mijn hersenen werken nog goed.

“Ik ben er zelf helemaal aan gewend dat ik doof en blind ben. Het is ook niet anders. Ik zag op een gegeven moment alleen nog licht en donker, in het zwart-wit. Dus ramen waar licht doorkomt, zag ik als een wit vlak. Sinds een staaroperatie in 2018 zie ik echt helemaal niets meer. Ik weet van mensen die doof en blind zijn dat ze depressief zijn, maar ik niet. Ik heb het geaccepteerd. God heeft mij zo gemaakt.”

Dit verhaal is in gebarentaal vertaald door Dennis Hoogeveen. De vertalingen zijn mede mogelijk gemaakt door De Gelderhorst.

Hans Goslinga

Hans Goslinga

schrijft elk weekend een beschouwing over de staat van de politiek en onze democratie

Is een minderheidskabinet het ei van Columbus?

Het enige echte minderheidskabinet dat ons land sinds de kiesrechthervorming van 1917 heeft gekend, was Colijn V. Het bestond maar twee dagen, dus kan het niet dienen als voorbeeld voor het kabinet op smalle grond waaraan D66, CDA en VVD nu werken. Maar het was wel leerzaam, om twee redenen in het bijzonder.

De eerste is dat tijdens de kabinetsformatie, ook bij grote internationale spanningen, de luiken in Den Haag dichtgaan. Het gesloten karakter is inherent aan ons coalitiebestel, dat niet zonder binnenkamer kan. Er zijn boeken vol geschreven over hoe onbevredigend dat is voor de kiezers. Zij moeten afwachten wat er met hun stem gebeurt, soms bijna een jaar, zoals in 2021 bij de vorming van Rutte IV.

De vraag is of er nog lang met deze zwakke stee in ons stelsel valt te leven in een politieke cultuur die steeds kortademiger wordt. Twee jaar terug schreef ik hoe onze overlegdemocratie, met als kern het schikken van

Bontenbal breekt een lans voor herovering van de overlegcultuur

twisten, stilaan verandert in een vechtdemocratie, waarbij het draait om het openlijk uitvechten van conflicten. De opkomst van het populisme heeft daar veel mee te maken. Je kunt dat verschijnsel zien als louter geschetter, maar ook als symptoom van een vastlopend stelsel.

In dat perspectief getuigt het van politieke durf van de christen-democraat Bontenbal in een uitvoerig stuk op zijn partijwebsite een lans te breken voor herovering van de overlegcultuur. Hij ziet een minderheidskabinet daarbij als middel, omdat het de scherpe scheiding tussen coalitie en oppositie, die aan weerskanten verkramping heeft gebracht, kan doorbreken. Op papier klinkt dat sterk en een organische verandering heeft hier waarschijnlijk meer kans dan een systeemverandering, zoals een verhoging van de kiesdrempel of een gekozen formateur.

De praktijk zal moeten uitwijzen of een minderheidskabinet het ei van Columbus is waar al zo lang naar wordt gezocht. Van de staatsrechtgeleerde André Donner is het antwoord dat je in een stelsel wel dingen kunt veranderen, maar dat de machtsfactor blijft. De formatie van Rutte IV duurde tergend lang, omdat de VVD-leider geen afstand kon doen van de macht.

Dat was volgens zijn biografie Herman Langeveld uiteindelijk ook de drijfveer van Colijn om in de zomer van 1939 tegen de keer in een minderheidskabinet te vormen.

De formaties verliepen in die tijd nog veel geslotener dan nu. Achteraf is duidelijk geworden dat Colijn vooraf door zijn partijgenoot Schouten was gewaarschuwd de formatieopdracht van de koningin te weigeren. Colijn had tegen hem gezegd: ‘Maar ik ben nu eenmaal soldaat’. Hij kon niet anders dan een koninklijk verzoek als een bevel opvatten. Daarop had Schouten geantwoord: ‘Excellentie, nu maakt u als staatsman een formidabele vergissing. U komt morgen bij Hare Majesteit als politicus, niet als militair.’

Dat Colijn het advies in de wind sloeg en een kansloos minderheidskabinet van protestanten en partijloze liberalen in elkaar zette, schrijft Langeveld toe aan diens gevoel dat hij onmisbaar was en, net zomin als koningin Wilhelmina, onderkende dat zijn tijd voorbij was. Termen als ‘landsbelang’ en ‘verantwoordelijkheid nemen’ dienen in zo’n geval als verhulling van de machtsdrift. De episode beslechtte en passant ook definitief de stille machtsstrijd tussen Tweede Kamer en koningin: niet haar duim, maar het vertrouwen van een parlementaire meerderheid bepaalde het bestaan van een kabinet.

De formatietafel is bij uitstek de arena waar de machtsstrijd wordt uitgevochten, zij het zonder toeschouwers en zonder directe verantwoording aan de kiezers. Er gaat zoveel energie en tijd in zitten dat dit proces gemakkelijk leidt tot blikvernuwning en een minder scherp zicht op de buitenwereld. Je hoort dat in deze formatie terug in de term ‘politieke realiteit’, die veelvuldig valt.

De politieke realiteit zou dwingen tot de formatie van een minderheidskabinet, waarbij de blokkades tegen GroenLinks-PvdA en Ja21 ook nog eens eenzelfde soortelijk gewicht wordt toegekend. In de geopolitieke werkelijkheid zijn Eerdmans en zijn partij van politieke zwervers vrienden van de autocraat Trump, die je bij de spanningen tussen Amerika en Europa ver buiten het Haagse machtscentrum wilt houden. In de ‘politieke realiteit’ van de formerende partijen wordt de tegenstelling democratie versus autocratie, cruciaal in deze tijd, domweg niet erkend en recht gedaan.

De blokkade van de VVD tegen links is pure machtspolitiek en staat in wezen haaks op de nieuwe politieke cultuur die Bontenbal voorstaat. Het CDA zelf is daar ook niet vrij van. Het pleidooi van Bontenbal verdient serieuze aandacht, maar geldt toch vooral deze minderheidscoalitie, waarbij de partij een veilige middenpositie inneemt. Anders dan in een centrum-links minderheidskabinet.